

Op de Kleistee in Ouddorp door Pau Heerschap

Onlangs ben ik nog eens op de fiets naar de Kleistee gegaan. De kortste weg erheen was over het eeuwenoude kerkenpad vanaf de Dirkdoensweg. De eigenlijke ingang naar het terrein van de Kleistee was geblokkeerd door een draaihekje. Mijn fiets moest ik daar achterlaten, want die kon er niet door. Dat was in mijn jeugd wel anders. Toen reed je op je brommer gewoon door over het kerkenpad, dat als een geul door het tamelijk vlakke eerste terrein liep.

Ik bevond me nu op de haemete, zoals de Ouddorpers dat soort landschap noemen. Het viel mij op dat de geul van het kerkenpad afgesleten was en er op het terrein veel minder soorten planten groeiden. Dat was in de tijd dat dit terrein nog als voetbalveld van de plaatselijke voetbalvereniging gebruikt werd heel anders. Toen groeiden er veel meer soorten die dankzij betreding goed gedijen. Ook de korfbalvereniging heeft er in de jaren zestig van de vorige eeuw nog gespeeld.

Het gebied van de Kleistee is heel bijzonder. Je ziet hier eigenlijk alle elementen van het typische Ouddorpse landschap, behalve het polderland ook: haaygemeten, schurvelingen, haogten (zandwallen) en mêêtjes (akkers). Deze termen vragen om een nadere verklaring:

Haaygemeten (of in dialect haemeten) zijn woeste gronden, die aanzienlijk hoger liggen dan het omringende polderland. Ze zijn ooit gevormd door verstoven duinzand. Na het vertrek van de Romeinen (ongeveer in de derde eeuw na Christus) zijn de hoge Westduinen over het eiland gaan verstuiven. Over de zeeklei kwam een zandpakket, dat zich tot de oostelijke rand van de huidige dorpskern van Ouddorp uitstrekt. In Ouddorp lagen de haaygemeten tussen en langs de West-, Middel- en Oostduinen. Op de Kleistee is nog duidelijk een haaygemete te zien als een onbewerkt natuurlijk geaccidenteerd terrein.

De haaygemeten zijn in eerste instantie bijna allemaal geëgaliseerd en in cultuur gebracht. Om percelen te vormen ging men greppels graven met een tussenliggende afstand van één à twee meter. De ruimte tussen de twee greppels werd opgevuld met de vrijgekomen aarde. De zo ontstane lage wallen van één tot anderhalve meter hoog werden schurvelingen genoemd. Ze dienden als perceelscheiding, keerwal voor het vee en om verstuiving van de akkers tegen te gaan.

Tegen het einde van de negentiende eeuw realiseerde men zich dat de akkertjes te hoog lagen en te droog waren voor een rendabele akkerbouw. Men begon toen de percelen tussen de schurvelingen af te graven, om zo dicht bij het grondwaterpeil te komen. Dat gebeurde in stroken van een meter of tien breed. Eerst werd de vruchtbare bovenlaag (de érve) opzij gelegd en vervolgens groef men een stuk grond uit. De vrijgekomen aarde

werd over loopplanken met kruiwagens op de schurvelingen gedeponeerd en de opzij gelegde vruchtbare grond werd weer over de afgegraven strook grond verspreid. Zo ontstonden zandwallen, in de volksmond bekend als haogten, die twee tot drie meter hoog waren en die wel tot tien meter breed konden zijn. Deze procedure van landbewerking werd uitmijnen genoemd.

Bijna alle schurvelingen zijn dus door het ophogen haogten geworden. Na de Ramp van 1953 zijn er veel afgegraven om met het zand de gaten in de dijken te dichten. Op de haogten groeit een bijzondere vegetatie. Aan de noordzijde altijd eikvaren, op en tegen de haogten veel eikenopslag en brem- en braamstruiken. Tegenwoordig zijn de zandwallen beschermd natuurgebied.

Gaat u zelf maar eens op de Kleistee kijken om dit bijzondere natuurgebied te ervaren.

In gedachten verzonken loop ik verder. Veel dingen zijn intussen veranderd. De door bomen omzoomde oprijlaan naar de boerderij is nog duidelijk te herkennen. De boerderij zelf is al jaren geleden afgebroken. Alleen zijn er nog sporen van de erfbeplanting te zien, zoals de oude moerbeiboom en enkele oude peren- en appelbomen.

Achter de schuur van vroeger is de drinkwaterpoel voor het vee en die ligt er nu nog te blinken in het licht van de zon. De grote kromme wilg, waarvan een grote holle tak vroeger als een bootje boven het water zweefde, is er niet meer. Als kind ging je daar altijd even inzitten.

De vroegere oprijlaan naar de boerderij.

De drinkwaterput ligt nog te blinken in de zon

Van het akkertje, iets verderop, dat vader ooit van Jan van Dam, de eigenaar van de boerderij, huurde, is ook niets meer te zien. Dat is nu helemaal begroeid met allerlei bomen en struiken, een ondoordringbaar struweel. Vader verbouwde er vroege aardappels en sperziebonen. Het mêêtje lag tussen de haagten heel beschut. Na zijn werk als kruidenier ging hij er in de avonduren op de brommer heen om er nog een poosje te werken. Terwijl hij bezig was, mocht ik met zijn Kaptein Mobylette over de haemete scheuren. Dat kon gewoon, want niemand had er last van, je bevond je immers niet op de openbare weg.

Jan van Dam had ook ganzen. Die gingen vaak in onze gewassen te keer. Vader ging dan verhaal halen: “Je ganzen hè m’n bōnen wêêr op’evrêête”! De vrouw van Jan van Dam antwoordde dan altijd ‘op d’r Hollands’, want ze hadden nog een tijdje in Rotterdam gewoond: “Nee Jaap, dat hebben de hazen gedaan”.

Ik loop weer verder, keurig langs de paaltjes met groene en rode koppen. De Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, dat eigenaar is van het terrein, heeft die geplaatst om de wandelroutes te markeren. Zo kom ik weer op het vroegere ‘voetbalveld’ terecht. Ik moet ineens denken aan die zaterdagmiddag, toen ik met een vriendje was meegegaan om naar een wedstrijd te kijken. De spelers hadden zich in de openlucht tussen de bremen braamstruiken verkleed. Een kleedruimte was er toen nog niet. Hun kleren lagen op stapeltjes tussen het borstelgras, de zandblauwtjes en de muizenootjes. De wedstrijd verliep met hindernissen. Tegen het einde werd het spel door de scheidsrechter met een snerpand fluitje plotseling stilgelegd: Over het kerkenpad, dat het veld diagonaal in tweeën scheidde, naderde een boer met een koe aan een touw.

Natuurschoon, Ouddorp

Kleistee, de oude boerderij

Daarna werd het niets meer. Wij wonen, geloof ik.
Intussen ben ik weer bij het draaihekje aangekomen. Ineens realiseer ik me: het is nu een echt natuurgebied geworden, met hekken en gaas eromheen. Crossen met een brommer over de haemete zou nu natuurlijk onbestaanbaar zijn!